

HİCRÎ BİRİNCİ ASIRDA KÛFE'DE HADİS RİVAYET AĞLARI

Elif HAKSEVER

© Copyright 2026

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kâğıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolüyle satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-362-204-6	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Hicrî Birinci Asırda Kûfe'de Hadis Rivayet Ağları	47518
Yazar	Baskı ve Cilt
Elif HAKSEVER	Vadi Matbaacılık
ORCID iD: 0000-0001-5289-4809	Bisac Code
Yayın Koordinatörü	REL102000
Yasin DİLMEN	DOI
	10.37609/akya.4321

Kütüphane Kimlik Kartı

Haksever, Elif.

Hicrî Birinci Asırda Kûfe'de Hadis Rivayet Ağları / Elif Haksever.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2026.

485 s. : 160x235 mm.

Kaynakça ve Ekler var.

ISBN 9786253622046

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Hız. Peygamber'e gelen vahiy, ilk olarak onun sözlerinde anlam bulmuş, daha sonra fiilî uygulamalarıyla somutlaşarak yeni bir varlık düzlemine taşınmıştır. Sahâbîler, bu nebevî mirası bizzat ondan alarak hayata geçirmiş, ardından da yaşadıklarını ve öğrendiklerini hem uygulamış hem de sözlü olarak nakletmişlerdir. Böylece Hız. Peygamber'le başlayan intikal süreci, sahâbe kuşağıyla devam etmiş, ardından onları izleyen nesiller eliyle günümüze kadar ulaşmıştır. Bu intikal hem İslam medeniyetinin hem de İslamî ilimlerin temelini teşkil etmiştir. İslam medeniyetinin ana dinamiklerini kavrayabilmek ve bu ilim geleneğini sürdürmek için, vahyin ve sünnetin, Hız. Peygamber'den sahâbîlere ve onları takip eden nesillere hangi yollarla nakledildiğini anlamak büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, İslam tarihinin ilk yüzyıllarının dikkatle incelenmesi ve her ilim sahasının kendi yöntemleriyle bu intikali analiz etmesi gerekmektedir. İşte bu bakış açısına dayanarak bu Kitapta, hadis rivayet ağları üzerinden bu intikalin keyfiyeti ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu intikalin ilk asırda nasıl gerçekleştiğini anlamak adına, çalışmada hicrî birinci asır odak noktası olarak belirlenmiştir. İlk asır, her ne kadar belirli bir zaman dilimiyle sınırlı olsa da bu dönemde İslam'ın doğudan batıya uzanan geniş bir coğrafyaya yayılması sebebiyle, araştırma alanını belli bir şehirle daraltmak zaruri hale gelmiştir. Bu çerçevede, hicrî ilk asırda hadis rivayetinin yoğun olduğu ve diğer ilim merkezleriyle etkileşime sahip olan Kûfe, çalışma için uygun bir örneklem olarak seçilmiştir.

Kûfe, Hız. Ömer'in (ö. 23/644) hicrî 17 yılında kurduğu ve kısa sürede önemli bir İslam merkezi haline gelen bir şehirdir. Etnik ve kültürel açıdan çok renkli yapısıyla dikkat çeken bu şehir, hadis, tefsir ve dil ilimlerine merkezlik yaparak pek çok ilmî ekolün şekillenmesine ortam hazırlamıştır. Hız. Peygamber'in yaşadığı Medine'den farklı olarak Kûfe, kozmopolit yapısı ve çevre medeniyetlerle olan etkileşimiyle ön plana çıkmıştır. Hız. Peygamber'den sonra kurulan bu şehrin rivayet ortamı, hoca-talebe ilişkileri ve rivayetlerin nasıl nakledildiği, üzerinde durulmayı hak eden konulardır. Kûfe'nin ilmî temellerinin atılmasında, Hız. Ömer tarafından buraya ilim ve idarî görevler için gönderilen sahâbîlerin ciddi katkısı olmuştur. Bu sahâbîler arasında özellikle öne çıkan isim, Kûfe'nin ilmî mirasını şekillendiren ve kendisinden sonraki kuşakları derinden etkileyen kişi Hız. Ömer'in "kendi nefsimi size tercih ettim" diyerek Kûfe'ye gönderdiği İbn Mes'ûd (ö. 32/652-53)'dur. Kûfe'nin ilmî mirasına katkı sağlayan bir diğer sahâbî ise Hız.

Ali 'dir. İslam'la ilk şereflenenlerden olan Hz. Ali, ilk vahiyden Peygamberimizin vefatına kadar geçen sürecin tümüne tanıklık etmiştir. Halifeliği döneminde Kûfe'de ikamet eden Hz. Ali'nin bu süreçte şehrin ilmî yapısına ve hadis rivayet geleneğine katkıları da incelemeye değerdir. İbn Mes'ûd ve Hz. Ali'nin yanı sıra, Kûfe'nin rivayet ortamında etkili olmuş diğer bir isim Ebû Mûsâ el-Eş'arî (ö. 42/662-63)'dir. Ebû Mûsâ, gerek naklettiği rivayet sayısı gerek İbn Mes'ûd ve Hz. Ali ile ilişkisi bakımından öne çıkmaktadır. Ayrıca çalışmada şu sorulara da cevap verme gayreti gösterilmiştir: Sahâbîler ve onların öğrencileri arasındaki dikkat çekici isimler kimlerdir ve aralarındaki hoca-talebe ilişkisi nasıl bir yapı arz etmektedir? Bu ilişkilerden hareketle bir ekolleşme izine rastlamak mümkün müdür? Bu sahâbîlerin rivayetleri sadece Kûfe'de mi yayılmış, yoksa başka ilim merkezlerine de taşınmış mıdır? Yalan ve uydurma rivayetlerin yaygın olduğu ifade edilen Kûfe'de bu durum nasıl meydana gelmiştir?

Giriş, dört bölüm, sonuç ve ek kısımlarından oluşan kitabın girişinde, kitapta takip edilen yöntem, yararlanılan kaynaklar ve hicrî birinci asır Kûfe'sinin yapısı incelenmiştir. Yöntem kısmında rivayet ağlarını tespit ve analiz etmeye yönelik olarak kullanılan sosyal ağ analizinin isnad verilerine tatbiki ve Gephi yazılımının bu süreçteki rolüne dair bilgi verilmiştir. Birinci bölümde Kûfe'deki hadis rivayetine kaynaklık eden üç sahâbînin hadis aldıkları ve naklettikleri isimler, birbirleriyle ilişkileri ve hadis îrâd şekilleri incelenmiştir. İkinci bölümde birinci asırda etkili olan ve üç sahâbî etrafında şekillenen rivayet ağları , sosyal ağ analizi , rivayet verileri ve biyografik bilgiler ışığında incelenmiştir. Üçüncü bölümde birinci asırda sahâbîlerin öğrencilerinden aldıkları rivayetlerin sonraki nesle intikalinde etkili olan beş râvi ve bunların rivayet ağları mercek altına alınmıştır. Dördüncü bölümde ise birinci asırda hadis rivayetinde öne çıkan hususlar üzerinde durulmuştur.

Doktora tezinden kitaba dönüştürülen bu eserin ortaya çıkmasında beni her daim yüreklendiren ve yönlendirmelerinden istifade ettiğim danışman hocam Doç. Dr. Rahile Kızılkaya Yılmaz'a müteşekkirim. Özellikle alanda yeni olan bir yöntemle çalışmam konusunda beni desteklemesinin oldukça kıymetli olduğunu belirtmeliyim. Değerli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Özşenel ve Doç. Dr. Seyit Ali Güşen'e izleme sürecindeki katkı ve yönlendirmeleri için teşekkür ederim. Ayrıca Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Tatlı 'ya eleştiri ve katkıları için müteşekkirim. Çalışmanın tamamına yakını okuyarak gözden geçirilmesine katkıda bulunan arkadaşlarım Dr. Erkam Görücüoğlu ve Muhammed Emin Ergüler'e şükranlarımı sunuyorum. Hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen aileme, bu yoğun süreçte beni destekleyen eşime, sevgisiyle motive olduğum oğlum Ahmet Salih'e

özellikle teşekkür ediyorum. Bu çalışmayı, şahit olduğumuz vahşi soykırıma rağmen cesaret ve dirayetleriyle bütün insanlığa örnek olan aziz Gazze halkına ithaf ediyorum.

Elif HAKSEVER

Niğde, 2026

KISALTMALAR

b.	: ibn
bkz	: bakınız
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
h.	: hicri
Hız.	: Hazreti
ö.	: ölüm tarihi
s.	: sayfa
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
t.y.	: tarih yok
thk.	: tahkik eden
vb.	: ve benzeri
y.y.	: yayın yeri yok

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. Sosyal Ağ Analizi	6
1.1. Sosyal Ağ Analizinde Kullanılan Temel Terimler.....	10
1.2. Veri Toplama.....	11
1.3. Veriyi Düzenleme	12
1.4. Veriyi Görselleştirme	15
1.5. Veriyi Gephi 'ye Yükleme, Görselleştirme ve Dışarı Aktarma.....	18
2. Verinin Analizi	27
2.1. Analizde Kullanılan Terimler	27
2.1.1. Ağ Yoğunluğu	28
2.1.2. Merkeziyet Metrikleri	29
2.1.2.1. Derece Merkeziyeti	30
2.1.2.2. Arasındalık Merkeziyeti	30
2.1.2.3. Yakınlık Merkeziyeti	31
2.1.2.5. Özvektör Merkeziyeti	35
2.1.2.4. Otorite ve Hub Değeri	35
2.1.3. Ağırlık.....	36
2.1.4. Yapısal Delik.....	36
2.1.5. Bilgi Redundansı	37
KAYNAKLAR	37
BÖLÜM 1	
BİRİNCİ ASIRDA KÛFE'DE ETKİLİ OLAN SAHÂBÎ RİVAYET AĞLARI	43
1. Hicrî Birinci Asırda Kûfe.....	43
1.1. Siyasî Yapı.....	43
1.2. Demografik Yapı.....	48
1.3. İlmî Durum	49
2. Kûfe'deki Hadis Rivayetine Kaynaklık Eden Sahâbîler	55
2.1. Abdullah b. Mes'ûd	56
2.1.1. İlimdeki Fazileti	57
2.1.2. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler.....	59
2.2. Ali b. Ebî Tâlib	64

2.2.1. İlimdeki Fazileti	64
2.2.3. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler.....	65
2.3. Ebû Mûsâ el-Eş'arî.....	71
2.3.1. İlimdeki Fazileti	71
2.3.2. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler.....	71
3. Sahâbîlerin Birbirleriyle İlişkileri.....	77
3.1. Hz. Ömer'in Kûfe'deki Sahâbîlerle İlişkisi.....	78
3.2. İbn Mes'ûd-Hz. Ali İlişkisi.....	80
3.3. İbn Mes'ûd- Ebû Mûsâ İlişkisi	81
3.4. Ebû Mûsâ-Hz. Ali İlişkisi.....	82
4 .Hadis Nakli Konusundaki Tercihleri	82
4.1. Hadis Rivayetinden Kaçınma	83
4.2. Bir Hadiseye Binaen Hadis Rivayeti	85
4.3. Yöneltilen Bir Soruya Cevaben Hadis Rivayeti.....	86
4.4. Bir Hadisi Teyit Etme Talebine Cevaben Hadis Rivayeti.....	87
Değerlendirme.....	88

BÖLÜM 2

SAHÂBÎLERİN ETRAFINDA OLUŞAN RİVAYET AĞLARI..... 91

1. Abdullah b. Mes'ûd'un Rivayet Ağı	91
1.1. Rivayet Verileri ve Biyografi Kaynaklarına Göre İbn Mes'ûd'un Ashâbı	93
1.2. Sosyal Ağ Analizine Göre İbn Mes'ûd'un Ashâbı.....	100
1.2.1. Alkame b. Kays.....	110
1.2.1.1. İbn Mes'ûd ve Hz. Ali Rivayetlerinin İtikalindeki Rolü.....	111
1.2.1.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	113
1.2.1.3. İbn Mes'ûd'la İlişkisi	115
1.2.1.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	116
1.2.2. Abîde es-Selmânî	120
1.2.2.1. İbn Mes'ûd ve Hz. Ali Rivayetlerinin İtikalindeki Rolü.....	121
1.2.2.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	124
1.2.2.3. İbn Mes'ûd'la İlişkisi	125
1.2.2.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	126
1.2.3. Esved b. Yezîd	129

1.2.3.1. İbn Mes‘ûd ve Hz. Ali Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü.....	130
1.2.3.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	132
1.2.3.3. İbn Mes‘ûd’la İlişkisi	133
1.2.3.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	133
1.2.3.5. Hz. Âişe ile İlişkisi	138
1.2.4. Mesrûk b. el-Ecda’	138
1.2.4.1. İbn Mes‘ûd ve Hz. Ali Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü.....	141
1.2.4.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	143
1.2.4.3. İbn Mes‘ûd’la İlişkisi	144
1.2.4.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	144
1.2.4.5. Hz. Ali ve Hz. Âişe ile İlişkisi.....	150
1.2.5. Şakîk b. Seleme	151
1.2.5.1. İbn Mes‘ûd ve Hz. Ali Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü.....	153
1.2.5.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	156
1.2.5.3. İbn Mes‘ûd’la İlişkisi	157
1.2.5.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	159
1.2.6. Ebu’l-Ahves Avf b. Mâlik	167
1.2.6.1. İbn Mes‘ûd ve Hz. Ali Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü.....	167
1.2.6.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	170
1.2.6.3. İbn Mes‘ûd’la İlişkisi	171
1.2.6.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	171
1.2.7. Hâris b. Süveyd el-A‘ver	176
1.2.7.1. İbn Mes‘ûd ve Hz. Ali Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü.....	177
1.2.7.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi	179
1.2.7.3. İbn Mes‘ûd’la İlişkisi	180
1.2.7.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	181
1.2.8. Şüreyh b. el-Hâris.....	184
1.2.8.1. İbn Mes‘ûd ve Hz. Ali Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü.....	186
1.2.8.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	187
1.2.8.3. İbn Mes‘ûd’la İlişkisi	188
1.2.8.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	188
1.2.8.5. Hz. Ömer ve Hz. Ali ile ilişkisi	192
Değerlendirme.....	194

2. Ali b. Ebî Tâlib'in Rivayet Ağı	199
2.1. Rivayet Verileri ve Biyografi Kaynaklarına Göre Hz. Ali'nin Ashâbı	200
2.2. Sosyal Ağ Analizine Göre Hz. Ali'nin Ashâbı	209
2.2.1. Hâris b. Abdillâh el-A'ver	220
2.2.1.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü	223
2.2.1.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi	223
2.2.1.3. Hz. Ali ile İlişkisi	225
2.2.1.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	225
2.2.2. Âsım b. Damra	229
2.2.2.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü	230
2.2.2.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi	231
2.2.2.3. Hz. Ali ile İlişkisi	233
2.2.2.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	233
2.2.3. Abdurrahman b. Ebî Leylâ	236
2.2.3.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü	237
2.2.3.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi	237
2.2.3.3. Hz. Ali ile İlişkisi	239
2.2.3.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	240
2.2.4. Ebû Abdurrahman es-Sülemî'I	246
2.2.4.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü	246
2.2.4.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi	247
2.2.4.3. Hz. Ali ile İlişkisi	248
2.2.4.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	248
2.2.5. Abduhayr b. Yezîd'I	252
2.2.5.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü	253
2.2.5.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi	253
2.2.5.3. Hz. Ali ile İlişkisi	254
2.2.5.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	255
2.2.6. Muhammed b. Hanefiyye	258
2.2.6.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü	259
2.2.6.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi	260
2.2.6.3. Hz. Ali ile İlişkisi	261
2.2.6.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	261

Değerlendirme.....	265
3. Ebû Mûsâ el-Eş'arî'nin Rivayet Ağı.....	269
3.1. Rivayet Verileri ve Biyografi Kaynaklarına Göre Ebû Mûsâ'nın Ashâbı	270
3.2. Sosyal Ağ Analizine Göre Ebû Mûsâ'nın Ashâbı.....	275
3.2.1 Ebû Bürde b. Ebî Mûsâ el-Eş'arî.....	286
3.2.1.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü	287
3.2.1.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	288
3.2.1.3. Ebû Mûsâ ile İlişkisi	290
3.2.1.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	291
3.2.2. Ebû Bekir b. Ebî Mûsâ el-Eş'arî.....	295
3.2.2.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü	295
3.2.2.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	296
3.2.2.3. Ebû Mûsâ ile İlişkisi	297
3.2.2.4. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler	297
Değerlendirme.....	300
Ortak Ağ Hakkında Değerlendirme	301

BÖLÜM 3

TÂBİ'ÜNDAN RİVAYETLERİYLE TANINAN RÂVÎLERİN RİVAYET AĞLARI..... 307

1. Yarı Sistemli Rivayeti Benimseyenler	312
1.1. Âmir b. Şerâhîl eş-Şa'bî'nin Rivayet Ağı.....	312
1.1.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü	314
1.1.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi	315
1.1.3. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler.....	316
1.1.4. İlim Meclisi	322
1.2. İbrâhim en-Nehaî'nin Rivayet Ağı	323
1.2.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü	324
1.2.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	325
1.2.3. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler.....	327
1.2.4. İlim Meclisi	331
1.3. Hakem b. Uteybe'nin Rivayet Ağı	333
1.3.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü	334

1.3.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	335
1.3.3. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler.....	337
1.3.4. İlim Meclisi	342
2. Sistemli Rivayeti Benimseyenler	343
2.1. Ebû İshâk es-Sebîî'nin Rivayet Ağı	343
2.1.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü.....	344
2.1.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	344
2.1.3. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler.....	346
2.1.4. İlim Meclisi	353
2.2. Süleyman b. Mihrân el-A'meş'in Rivayet Ağı	353
2.2.1. İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ Rivayetlerinin İntikalindeki Rolü.....	355
2.2.2. Ağ Yapısı ve Ağın Analizi.....	355
2.2.3. Hadis Aldığı ve Naklettiği İsimler.....	357
2.2.4. İlim Meclisi	364
Değerlendirme.....	364

BÖLÜM 4

BİRİNCİ ASIRDA KÜFE'DE HADİS RİVAYETİNDE ÖNE ÇIKAN HUSUSLAR.....

1. Sistemli Hadis Rivayetine Doğru.....	379
1.1. Birinci Asırda Küfe'deki Meclislerin Rivayetlerin İntikalindeki Rolü	379
1.2. Tek Bir Hocanın Hadislerine Rağbet Edilmesi.....	381
1.3. Hocaların ve Talebelerinin Şehir Dağılımında Görülen Farklılık.....	385
2. Hadis-Fetvâ Ayrımının Net Olmaması.....	393
3. Mübhem ve Meçhul Râviler	394
4. İrsâl ve Tedlîs Olgusu.....	422
5. Küfe'nin Demografik Yapısının Hadis Nakline Etkisi.....	427
6. Küfe'nin Rivayet Bakımından Diğer Şehirlerle İlişkisi	435
7. Hadis Uydurma Faaliyetinin Küfe ile İlişkilendirilmesi	438

SONUÇ.....

KAYNAKLAR

EKLER.....

EK-1: Cevâmiü'l-Kelîm ve Hâdimü'l-Haremeyn Veri Karşılaştırması	457
EK-2: Tekrarsız ve merfû rivayet sayısına göre İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ'dan hadis nakledenler	458
EK-3: Mükerrer rivayet sayısına göre İbn Mes'ûd, Hz. Ali ve Ebû Mûsâ'dan hadis nakledenler.....	465

KAYNAKLAR

- Abdeli, Mansur b. Avn el-. *Merviyâtü İbn Mes'ûd fî'l-Kütüb-i Sitte ve Muvatta-i Mâlik ve Müs-ned-i Ahmed*. Mekke: Kral Abdülaziz Üniversitesi, Doktora tezi, 1980.
- Abdürrezzâk, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmam. *el-Musannef*. Beyrut: Dârü't-Te'sîl, 2013.
- Ağcasulu, Hülya. "Sosyal Bilimlerde İlişkileri İnceleyen Bir Yöntem: Sosyal Ağ Analizi". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 22/Özel Sayı 2 (22 Ekim 2018): 1915–1933.
- Ahmad, Muhammad Aurangzeb. *Towards the Analysis of Narrative Networks*. Minneapolis, USA: University of Minnesota, 2013.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî. *el-İlel ve ma'rifetü'r-ricâl*. Riyad: Dârü'l-Hânî, 2. Basım, 2001.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî. *el-Müsned*. Cidde: Dârü'l-Minhâc, 2010.
- Âişe bint Âbid b. Müflih el-Hüzelî. *Tabakâtu'r-Ruvvât 'ani'l-İmâm Âmir b. Şerâhîl eş-Şa'bî*. Mekke: Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi, Doktora tezi, 2014.
- Akdere, Mürsel. *Alkame b. Kays en-Nehaî ve Hadis İlmindeki Yeri*. Dicle Üniversitesi, Yüksek Lisans tezi, 2019.
- Akgün, Hüseyin. *Hadis Rivâyet Coğrafyası (Hicrî İlk 150 Yıl)*. İstanbul: İFAV, 2019.
- Aladağ, Fatma. "Dijital Beşerî Bilimler ve Türkiye Araştırmaları: Bir Literatür Değerlendirmesi". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 18/36 (2020): 773–796.
- Alâî, Ebû Saîd Salâhuddin Halil b. Keykeldi b. Abdullah. *Câmiü't-tahsîl fî ahkâmî'l-merâsîl*. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1986.
- Alamsyah, Alamsyah vd. "The Network of Environment Hadith Narrators in Sahih Al-Bukhari: A Social Network Analysis". *Mutawatir: Jurnal Keilmuan Tafsir Hadith* 11/2 (2021): 307–330.
- Albayrak, Ali. *Buhârî'nin Kaynakları ve Fuad Sezgin*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2020.
- Ali b. Medîni. *el-İlel*. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 2. Basım, 1980.
- Ali, Salih Ahmed el-. *el-Kûfe ve ehluhâ fî sadri'l-İslâm: Dirâse fî ahvâlîhâ'l-umrâniyye ve sükkânîhâ ve tanzîmâtihim*. Beyrut: Şeriketü'l-Matbûât li'n-Neşr ve't-Tevzî', ts.
- Alias, Nursyahidah vd. "Searching Algorithm of Authentic Chain of Narrators in Shahih Bukhari Book", 2016.
- Altun, İsmail. *Ebû Mûsâ el-Eş'arî'nin Hayatı ve Şahsiyeti*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Doktora tezi, 2002.
- Altuncu, Tuğba. *Abdullah b. Mes'ûd ve Hadis İlmindeki Yeri*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans tezi, 2015.
- Altuncu, Tuğba. *Âmir b. Şerâhîl eş-Şa'bî Özelinde Sünneti Anlamada Ehl-i Re'y ve Ehl-i Hadis Yaklaşımları*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Doktora tezi, 2023.
- Apak, Adem. *Erken Dönem İslâm Tarihinde Asabiyet*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2. Basım, 2022.
- Aşıkutlu, Emin. "Hadis Vaz'ının Hz. Peygamber Devrinde Başladığına Dair Rivâyetler ve Delil Değerleri". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 29 (2014): 5–26.
- Azamî, Muhammed Mustafa el-A'zamî, *İlk Devir Hadis Edebiyatı ve Peygamberimizin Hadisleri'nin Tedvin Tarihi (H. 1–150 / M. 622–767)*, İz Yayıncılık, İstanbul 1993.
- Barlak, Yasemin, *Kabilecilik Anlayışının Hz. Ali Dönemi Siyasî Gelişmelerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2006.
- Bastian, Mathieu vd., "Gephi: An Open Source Software for Exploring and Manipulating Networks", *Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media*, 3/1 (2009), s. 361–362.

- Başaran, Serkan, *Abdullah b. Mes'ûd'un İctihadlarında Sünnetin Rolü*, Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2017.
- Başaran, Serkan, "The Companions' Understanding of Sunnah: The Example of 'Abd Allâh Ibn Mas'ûd", *İlahiyat Studies*, 9/1 (13 Haziran 2018), s. 73–112.
- Bektaş, Hami, *Abdullah b. Mes'ud ve Sünnet Anlayışı*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2017.
- Belâzürî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ b. Câbir, *Ensâbü'l-eşraf*, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1996.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, *el-Medhal ilâ ilmi's-Sünen*, Dârü'l-Minhâc; Dârü'l-Yüsr, Cidde-Medine 2016.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, *es-Sünenü'l-kebir*, Merkezu Hecr li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâtî'l-Arabiyye ve'l-İslâmiyye, Kahire 2011.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, *es-Sünenü'l-kübrâ*, 1. Basım, Dâiretü'l-Maâri-fi'l-Osmâniyye, Haydarabad 1936.
- Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdülhâlik el-Basrî, *el-Bahrü'z-zehhâr (Müsnedü'l-Bezzâr)*, Müessesetü Ulûmî'l-Kur'ân; Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, Beyrut 1988.
- Bozkurt, Nebi, "Hucre b. Adî", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. 18, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1998, s. 277–278.
- Bozkurt, Nebi, "Mescid-i Hayf", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. 29, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 2004, s. 277–278.
- Bozkurt, Üsâme, *Mesrûk b. el-Ecda' ve Hadisçiliği*, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa 2017.
- Bozkurt, Üsâme, "Tâbiîn Âlimi Mesrûk b. el-Ecda'ın (ö. 63/682–3) Hadis İlmine Katkısı ve Rivayetlerine Dair Verilerin Değerlendirilmesi", *Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi IV*, 2017, s. 29–45.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm el-Cu'fî, *et-Târihü'l-evsat*, Mektebetü Dârü't-Türâs, Kahire 1977.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm el-Cu'fî, *et-Târihü'l-kebir*, en-Nâşirü'l-Mütemeyyiz, Riyad 2019.
- Bürhan, Yücel vd., "Sosyal Ağ Analizi ve Veri Görselleştirme Araçlarının İncelenmesi ve Uygulamalı Karşılaştırılması", 2017.
- Chirri, Mohamad Jawad, *The Brother of the Prophet Mohammed: The Imam Ali*, The Islamic Center of Detroit, Michigan 1979.
- Cihan, Sadık, *Uydurma Hadislerin Doğuşu ve Sosyo-politik Olaylarla İlgisi: Hz. Peygamber Devrinden Abbasi Halifesi Mu'tasım Dönemine Kadar*, Etüt Yayınları, Samsun 1997.
- Cüzcânî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Ya'kûb b. İshâk es-Sa'dî, *Ahvâlü'r-ricâl*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1985.
- Çelik, Ali, "Tedlîs Yapmakla İtham Edilen Kûfeli Râviler = The Concealer Narrators from Kufe", *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 15 (2020), s. 99–123.
- Çetin, Emre, *Câhiliye'den Emevîler'in Sonuna Kadar Mezhiç Kabilesi*, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, 2024.
- Çoşkun, Cüneyt, *Kufe Ekolünün Bir Temsilcisi: Alkame b. Kays ve Hadisçiliği*, Doktora Tezi (Devam Ediyor), İstanbul Üniversitesi, ts.
- Dalkılıç, Mehmet, "Süleymân Bin Surad ve Tevvâbün Hareketi", *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9/17 (2022), s. 223–238.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasan Ali b. Ömer b. Ahmed, *el-İlelü'l-vâride fi'l-ehâdisi'n-nebeviyye*, Dâru Taybe, Riyad 1985.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasan Ali b. Ömer b. Ahmed, *es-Sünen*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2004.
- Dârimî, Abdullah b. Abdurrahman, *es-Sünen*, Dâru'l-Muğnî, Riyad 2000.
- Dinçer, Ahmet Yasin, *Süleyman b. Mihrân el-A'meş'in Hadisçiliği*, Doktora Tezi (Devam Ediyor), Marmara Üniversitesi, ts.

- Dineverî, Ebû Hanîfe Ahmed b. Dâvûd b. Venend, *Ahbârü't-tıvâl*, Vizâretü's-Sekâfe, Mısır 1960.
- Dini, Sekti Kartika vd., “Social Network Analysis of Hadith Narrator (Case Study: Shahih Hadith of Imam Bukhari from Software Ensiklopedi Hadits Kitab 9 Imam)”, *International Journal of Scientific & Engineering Research*, 8 (2017), s. 176–181.
- Dûrî, Abdülaziz, *İlk Dönem İslam Tarihi*, Endülü's Yayınları, İstanbul 2016.
- Ebû Dâvûd es-Sicistânî, Süleyman b. Eş'as b. İshâk b. el-Ezdî, *Su'âlât Ebî Dâvûd Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî min Âsâri'l-İmâm Ahmed fî'l-Cerh ve't-Ta'dîl*, Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, Medine 1994.
- Ebû Dâvûd es-Sicistânî, Süleyman b. Eş'as b. İshâk b. el-Ezdî, *Suâlât Ebî Ubeyd el-Âcurrî fî'l-Cerh ve't-Ta'dîl*, el-Câmiâtü'l-İslâmiyye, Medine 1983.
- Ebû Nuaym el-İsfahânî, Ahmed b. Abdullah b. İshâk, *Ma'rifetü's-sahâbe*, Dârü'l-Vatan, Riyad 1998.
- Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, Ahmed b. Ali b. el-Müsennâ, *Müsnedü Ebî Ya'lâ*, Dârü'l-Me'mûn li't-Türâs, Dimaşk 1984.
- Ebû Ya'lâ el-Halîl b. Abdullah b. Ahmed, *el-İrşâd fî Ma'rifeti Ulemâi'l-Hadîs*, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 1989.
- Ebû Yûsuf, Ya'kûb b. İbrâhim b. Habîb el-Ensârî, *el-Âsâr*, İhyâü'l-Maârifî'n-Nu'mâniyye, Kahire 1936.
- Ebû Zûr'a ed-Dimaşkî, Abdurrahman b. Amr b. Abdullah, *Târîhu Ebî Zûr'a ed-Dimaşkî*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1996.
- Elmalı, Ayşe, *Abdullah b. Mes'ûd ve Hukukî Kişiliği*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2009.
- Erdem, Elif, *Hadis Tarihinde İlim Yolculukları: Rihleler*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2022.
- Erdemir, Mustafa, *Şa'bî'nin İslam Tarihi Rivayetlerinin Tespiti ve Değerlendirmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2024.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, “Abdullah b. Sebe”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. 1, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1988, s. 133–134.
- Fellâte, Ömer b. Hasan Osmân, *el-Vaz' fî'l-Hadîs*, Dârü'l-Minhâc, Cidde 2016.
- Fesevî, Ya'kûb b. Süfyân, *el-Ma'rife ve't-Târîh*, Matbaatü İrşâd, Bağdat 1974.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, “The ‘Problem’ of ‘Abd-Allah Ibn-Saba’”, *İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi*, 5 (1982), s. 379–390.
- Freeman, Linton C., *The Development of Social Network Analysis: A Study in the Sociology of Science*, Empirical Press, Kanada 2004.
- Futsî, Ali Fuat, *Rivayetleri Bağlamında İbrâhim en-Nehâî*, İlâhiyat Yayınları, Ankara 2025.
- Gençer, Mehmet, “Sosyal Ağ Analizi Yöntemlerine Bir Bakış”, *Yıldız Social Science Review*, 3/2 (2017), s. 19–34.
- Gezgin, Yusuf Erdem, “Tabiîn Dönemi Fakihlerinden Esved b. Yezid (ö. 75/694) ve Fıkıh Tarihindeki Yeri”, *İslâm Tetkikleri Dergisi*, XI/1 (2021), s. 243–266.
- Gül, Recep Emin, “Hicrî I. Asırda Hadis Uydurma Faaliyeti ve Hadis Uyduranların Tespiti”, *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 10 (2020), s. 253–277.
- Gültekin, Hüseyin, *A'meş Süleymân b. Mihrân'ın Hadis İlmindeki Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2001.
- Güneş, Hüseyin, “Muhtâr es-Sekafî Hareketi Karşısında Muhammed b. Hanefiyye'nin Yeri”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 75 (2015), s. 183–199.
- Gürsakal, Necmi – Aksan, Adem, *Sosyal Ağ Analizi: R, NodeXL, Gephi, UCINET Uygulamalı*, Dora Yayınları, Bursa 2023.
- Hâkim en-Nisâbü'rî, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah İbnü'l-Beyyî, *el-Müstedrek 'ale's-Sahîhâyn*, Dârü'l-Ma'rife, Beyrut ts.
- Hâkim en-Nisâbü'rî, Ebû Ahmed Muhammed b. Muhammed b. Ahmed, *Kitâbü'l-Esâmî ve'l-Künâ*, Dârü'l-Fârûk, Kahire 2015.
- Halîfe b. Hayyât, Ebû Amr eş-Şeybânî, *Kitâbü't-Tabakât (Rivâyetü Ebî İmrân Mûsâ b. Zekerîyyâ Yahyâ el-Tüsterî li-Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Ezdî)*, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1993.

- Harvey, Ramon, "The Legal Epistemology of Qur'anic Variants: The Readings of Ibn Mas'ūd in Kufan Fiqh and the Ḥanafī Madhhab", *Journal of Qur'anic Studies*, 19/1 (2017), s. 72–101.
- Hatīb el-Bağdādî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit, *Takyîdû'l-İlm*, İhyâu's-Sünneti'n-Nebeviyye, Beyrut ts.
- Hatīb el-Bağdādî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit, *Târîhu Medîneti's-Selâm*, Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, Tunus 2015.
- Hatīb el-Bağdādî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit, *el-Câmi' li-Ahlâki'r-Râvî ve Âdâbü's-Sâmi'*, Mektebetü'l-Ma'ârif, Riyad 1983.
- Haxhiu, Faruk Idrizi, *Başlangıcından Emevilerin Sonuna Kadar Siyasi Olaylarda Ezd Kabilesi*, Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2016.
- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâleddîn Yûsuf b. Abdullah b. Muhammed el-Kurtubî, *el-İstî'âb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, Dârü'l-Cil, Beyrut 1992.
- İbn Adî, Ebû Ahmed Abdullah b. Adî el-Cürcânî, *el-Kâmil fî Du'afâ'i'r-Ricâl*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım Sikaüddîn Ali b. Hasan b. Hibetullah, *Târîhu Medîneti Dimaşk*, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1996.
- İbn Ebî Hâtîm, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdrîs, *el-Cerh ve't-Ta'dil*, Dâiretü'l-Maârifî'l-Osmâniyye, Haydarabad 1952.
- İbn Ebî Hâtîm, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdrîs, *Kitâbü'l-İlel*, Metâbi-u'l-Humeydî, Riyad 2006.
- İbn Ebî Hâtîm, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdrîs, *Kitâbü'l-Merâsîl*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1982.
- İbn Ebî Hayseme, Ebû Bekr Ahmed b. Ebî Hayseme Züheyr b. Harb, *et-Târîhü'l-Kebîr*, el-Fârûkî'l-Hadîse, Kahire 2004.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. İbrâhim, *el-Musannef*, Dârü'l-Kible li's-Sekâfeti'l-İslâmiyye, Cidde 2006.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali b. Hacer, *el-İsâbe fî Temyizi's-Sahâbe*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1995.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali b. Hacer, *Fethü'l-Bârî bi-Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*, Dârü'l-Ma'rife, Beyrut ts.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali b. Hacer, *Lisânü'l-Mizân*, Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 2002.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali b. Hacer, *Ta'rîfu Ehli't-Takdîs bi-Merâtibi'l-Mevsûfîne bi't-Tedlîs (Tabakâtü'l-Müdekkisîn)*, çev. Veysel Özdemir, 2014.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali b. Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, Matbaatü Meclis-i Dâireti'l-Maârifî'n-Nizâmiyye, Haydarabad 1908.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Saîd ez-Zâhirî, *Esmâ'ü's-Sahâbeti'r-Ruvvât ve mâ li-Küllü Vâhid mine'l-Aded*, Mektebetü'l-Kur'ân, Kahire ts.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed b. Hibbân b. Ahmed et-Temîmî, *el-Mecrûhîn mine'l-Muhaddisîn ve'd-Du'afâ' ve'l-Metrûkîn*, Dârü'l-Va'y, Halep 1976.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed b. Hibbân b. Ahmed et-Temîmî, *Kitâbü's-Sikât*, Dâiretü'l-Maârifî'l-Osmâniyye, Haydarabad 1973.
- İbn Kuteybe ed-Dîneverî, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim, *el-Ma'ârif*, el-Hey'etü'l-Mısıriyyeti'l-Âmme li'l-Kitâb, Kahire 1992.
- İbn Ma'in, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Ma'in b. Avn el-Bağdâdî, *Yahyâ b. Ma'in ve Kitâbuhü't-Târîh*, Merkezü'l-Bahsi'l-İlmî ve İhyâi't-Türâsi'l-İslâmî, Mekke 1979.
- İbn Mencûye, Ebû Bekr Ahmed b. Ali el-İsfahânî, *Ricâlu Sahîhi Müslim*, Dârü'l-Ma'rife, Beyrut 1987.
- İbn Sa'd, Ebû Abdullah Muhammed b. Sa'd b. Menî' ez-Zühri, *Kitâbü't-Tabakâti'l-Kebîr*, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire 2001.

- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasan İzzeddîn Ali b. Muhammed b. Abdülkerîm, *el-Kâmil fi't-Târih*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1987.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasan İzzeddîn Ali b. Muhammed b. Abdülkerîm, *Üsdü'l-Ğâbe fi Ma'rifeti's-Sahâbe*, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1989.
- İbnü'l-Cârûd, Ebü Muhammed Abdullah b. Ali b. el-Cârûd, *el-Müntekâ mine's-Süneni'l-Müsnede'an Resûlillâh*, Dârü't-Takvâ, Kahire 2007.
- İbnü'l-Cevzî, Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Ali b. Muhammed el-Bağdâdî, *ed-Du'afâ' ve'l-Metrûkîn*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1986.
- İbnü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Ali b. Muhammed el-Bağdâdî, *Telkîhu Fuhûmi Ehli'l-Eser fi 'Uyûni't-Târih ve's-Siyer*, Şeriketü Dârü'l-Erkam, Beyrut 1997.
- İbnü'l-İrâkî, Ebü Zûr'a Veliyyüddîn Ahmed b. Abdürrahîm, *Tuhfetü't-Tahsîl fi Zikri Ruvâtî'l-Merâsîl*, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 1999.
- İclî, Ebü'l-Hasen Ahmed b. Abdullah b. Sâlih, *Ma'rifetü's-Sikât min Ricâli Ehli'l-İlm ve'l-Hadîs ve mine'd-Du'afâ' ve Zikru Mezâhibihim ve Ahbârihim*, Mektebetü'd-Dâr, Medine 1985.
- Jeffery, Arthur, "Codex of Ibn Mas'ûd († 33)", *Materials for the History of the Text of the Qur'ân*, Brill, 1937, s. 20–113.
- Kahraman, Hüseyin, *Ehli Rey Yurdu Kûfe'de Özgün Bir Hadis Âlimi 'Âmir eş-Şa'bî*, 1. Basım, Emin Yayınları, Bursa 2019.
- Kahraman, Hüseyin, *Kûfe'de Hadis (İlk Üç Asır)*, Emin Yayınları, Bursa 2021.
- Kahraman, Hüseyin, "Sosyal Değişim Sürecinde Kûfe Hadisçiliği", *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi*, VI/2 (2006), s. 87–115.
- Kahraman, Ömer, *Alkame b. Kays'ın Fıkıh Tarihindeki Yeri ve Hanefî Mezhebine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi (Devam Ediyor), Necmettin Erbakan Üniversitesi, ts.
- Kara, Ali Rıza, *H. Ali'nin Mevkûf Rivayetleri ve Ref Problemi*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2018.
- Kara, Cahid, "Âmir eş-Şa'bî'nin Siyer Kaynaklarındaki Rivayetlerinin Muhteva Açısından Değerlendirilmesi", *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVII/17 (2020), s. 15–42.
- Kattani, Sulayman, *Imam Ali: Source of Light, Wisdom and Might*, The Muhammadi Trust, London 1983.
- Kelpetin, Mahmut, "Hz. Osman'a Muhalefette Abdullah b. Sebe ve Faaliyetleri", *Hazreti Osman*, s. 235–242.
- Kızılkaya Yılmaz, Rahile, *Çağdaş Hadis Tartışmaları ve Muvatta'*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2020.
- Kızılkaya Yılmaz, Rahile – Haksever, Elif, "Dijitalleşmenin Hadis Çalışmalarına Katkısı", *Modern Dönemde Hadis ve Babanzâde Ahmed Naîm*, Divan Kitap, İstanbul 2022, s. 349–364.
- Koç, Mustafa, *Abdullah b. Mes'ûd'un Hayatı ve Şahsiyeti*, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, ts.
- Köstek, Fatih, *Âmir b. Şerahîl eş-Şa'bî'nin Hayatı (ö. 104/722) ve Tefsir İlmindeki Yeri*, Yüksek Lisans Tezi (Devam Ediyor), Sinop Üniversitesi, ts.
- Kudât, Şeref Mahmut, *Medresetü'l-Hadîs fi'l-Kûfe*, 1980.
- Kurnaz, Yasin, "Muhtâr es-Sekafî Hareketine Destek Veren Unsurlar", *Mütefekkir: Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, VI/12 (2019), s. 471–488.
- Kurnaz, Yasin, "Muhtâr es-Sekafî Hareketindeki Gâli Davranışlar ve Muhtâr es-Sekafî'nin Bu Davranışlar Karşısındaki Tutumu", *İSTEM: İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikisi Dergisi*, XVIII/36 (2020), s. 499–520.
- Kuyucu, Ramazan, *H. Ali'nin Hadis Rivâyetindeki Yeri (Kütüb-i Sitte Özelinde)*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 2019.
- Kuzudişli, Bekir, *Hadis Rivâyetinde Bağlam = Sebebü İrâdî'l-Hadîs*, 2. Basım, Klasik, İstanbul 2023.
- Lin, Zihang vd., "Structural Hole Theory in Social Network Analysis: A Review", *IEEE Transactions on Computational Social Systems*, 9/3 (2022), s. 724–739

- Madani, Tariq, “The Historian and Quantitative Approaches: Demographic Studies of Islamic Cities”, *AlMuntaqa*, 2/1 (2019), s. 24–44.
- Maden, Ömer Faruk, “Hüseyin Akgün, *Hadis Rivâyet Coğrafyası (Hicrî İlk 150 Yıl)*”, İstanbul: İFAV, 2019, 335 sayfa”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 57 (2019), s. 121–126.
- Makdisî, Abdülganî b. Abdülvâhid, *el-Kemâl fî Esmâ’i’r-Ricâl*, 1. Basım, Şirketü Garas li’n-Neşr, Kuveyt 2016.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdullah el-Asbahî el-Himyerî, *el-Muvatta’*, Dârü İhyâi’t-Türâsî’l-Arabî, Beyrut 1985.
- Marín-Guzmán, Roberto vd., “Arap Kabileleri, Emevî Saltanatı ve Abbâsî İhtilali”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVIII/1 (2014), s. 257–298.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz, “Vâsıt”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. 42, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2012, s. 541–544.
- Mizzî, Ebû’l-Haccâc Cemâleddîn Yûsuf b. Abdurrahman, *Tehzîbü’l-Kemâl fî Esmâ’i’r-Ricâl*, Müessesetü’r-Risâle, Beyrut 1992.
- Moğultay b. Kılıç, Ebû Abdillâh Alâüddîn, *İkmâlû Tehzîbi’l-Kemâl fî Esmâ’i’r-Ricâl*, 1. Basım, Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, Beyrut 2011.
- Muhammed b. Tal’at, *Mu’cemü’l-Müdellesîn*, Dârü Edvâi’s-Selef, Riyad 2005.
- Musiał, Katarzyna – Juszczyzsyn, Krzysztof, “Properties of Bridge Nodes in Social Networks”, *Computational Collective Intelligence: Semantic Web, Social Networks and Multiagent Systems*, Springer, Berlin–Heidelberg 2009, s. 357–364.
- Mustafa, İbrâhîm vd., *el-Mu’cemü’l-Vasît*, 1960.
- Müslim b. el-Haccâc, Ebû’l-Hüseyin el-Kuşeyrî en-Nisâbü’rî, *el-Münferidât ve’l-Vuhdân*, Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, Beyrut 1988.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb, *es-Sünenü’l-Kübrâ*, 1. Basım, Müessesetü’r-Risâle, Beyrut 2001.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb, *et-Tabakât*, 1. Basım, Mektebetü’l-Menâr, Ürdün 1987.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb, *Fezâilü’s-Sahâbe*, Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, Beyrut 1984.
- Öner, Abdulkirim, *Hiz. Ali’nin İlmi Şahsiyeti*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ 2011.
- Özdemir, Esra, *Abdullah b. Mes’ûd ve Rivayet Dönemi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2023.
- Özdemir, Veysel, “Küfe’de İrsâl ve Tedlîsin Çok Olmasının Gerekçeleri Üzerine”, *HADITH*, 3 (2019), s. 7–35.
- Özkan, Halit, “The Common Link and Its Relation to the Madâr”, *Islamic Law and Society*, 11/1 (2004), s. 42–77.
- Özkul, Mehmet, *İbrahim Neha’î ve Hadis İlmindeki Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 1997.
- Özsoy, Abdolvahap, *Hicrî I. Yüzyıl Hadis Tenkîd Kriterleri ve İlgili Rivâyetlerin Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2011.
- Rabât, Halid er- – İd, Seyyid İzzet, *el-Câmi’ li-’Ulûmi’l-İmâm Ahmed*, Dârü’l-Felâh, Feyyum 2009.
- Râmezhürmüzî, Ebû Muhammed Hasan b. Abdurrahman b. Hallâd, *el-Muhaddisü’l-Fâsıl Beyne’r-Râvî ve’l-Vâ’î*, 1. Basım, Dârü’z-Zehâir, 2016.
- Saeed, Sumaira vd., “Social Network Analysis of Hadith Narrators”, *Journal of King Saud University – Computer and Information Sciences*, 34/6 (2022), s. 3766–3774.
- Saraçoğlu, Tuba Nur, “Dijital Beşerî Bilimler Bağlamında İlahiyat/İslâmî İlimler”, *İslâm Tetkikleri Dergisi*, 12/2 (2022), s. 845–891.
- Saraçoğlu, Tuba Nur, *Siyerde İsnâd (İbn Sa’d’ın Rivayet Ağları)*, Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa 2023.
- Shahpasand, Elaheh – Malekabad, Hadi Zeini, “İbn Mas’ûd’s Reading in Comparison with the Seven Canonical Readings”, *Al-Bayan: Journal of Qur’an and Hadith Studies*, 22/1 (2024), s. 19–70.

- Sıbt İbnü'l-Acemî, Ebû'l-Vefâ Burhâneddîn İbrâhîm b. Muhammed, *et-Tebyîn li-Esmâ'î'l-Müdel-lisîn*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1986.
- Sıbt İbnü'l-Cevzi, Ebû'l-Muzaffer Şemseddîn Yûsuf b. Kızıoğlu, *Mir'âtü'z-Zamân fi Târihi'l-A'yân*, 1. Basım, Dârü'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Dımaşk 2013.
- Sifil, Ebubekir, "Sünnî Ricâl Kaynaklarındaki Boşlukların Doldurulmasında Şî'î Ricâl Edebiyatının Önemi: Câbir el-Cu'fî Örneği", *Hadis Tetkikleri Dergisi*, XIII/1 (2015), s. 23–39.
- Snober, Ahmad, "Medresetü'l-Basratî'l-Hadîsiyye fi'n-Nısfî'l-Evvel mine'l-Karnî'l-Evvel el-Hicrî...", *Tasavvur: Tekirdağ İlahiyat Dergisi*, VI/1 (2020), s. 422–485.
- Söylemez, M. Mahfuz, *Bedevilikten Hadariliğe Kûfe*, Ankara Okulu, Ankara 2001.
- Söylemez, M. Mahfuz, "Hz. Osman Dönemindeki Ekonomik Krizin Garnizon Kentlere Etkisi – Kûfe Örneği", *Hitit Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, II/3 (2003), s. 63–86.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz, "Emevî İktidarına Karşı Kûfe'den İlk Sivil Muhalefet: Hucr b. Adiy Hareketi", *Hitit Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, III/6 (2004), s. 31–48.
- Suphandağı, Abdulkadir, *Esved b. Yezid en-Neha'î ve Hadis İlmindeki Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, 2014.
- Süyûti, Ebû'l-Fazl Celâleddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr, *Esmâ'ü'l-Müdel-lisîn*, Dârü's-Selâm, Kahire 2013.
- Syed, Hafeez, G. H. A. Juynboll'un *Encyclopedia of Canonical Hadîth* Adlı Eserindeki Metodu ve Süleyman el-A'meş Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 2022.
- Şahin, İsmail, *Emevîler Döneminde Kaysî ve Yemenî Kabileler Arasındaki Mücadeleler*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum 2021.
- Şanlı, Selahattin, *İbrahim en-Neha'î'nin Mürsellerinin Değeri*, Yüksek Lisans Tezi (Devam Ediyor), Kastamonu Üniversitesi, ts.
- Şentürk, Mustafa, *Kuruluşlarından Hulefâ-yi Râşidîn Dönemi Sonuna Kadar Basra ve Kûfe Valileri*, Doktora Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2023.
- Şentürk, Recep, *Toplumsal Hafıza: Hadis Rivayet Ağı (610–1505)*, Gelenek Yayıncılık, İstanbul 2004.
- Şeyh, Abdussettâr, *Abdullah b. Mes'ûd: Amîdü Hameleti'l-Kur'ân ve Kebîru Fukahâ'î'l-İslâm*, Dârü'l-Kalem, Dımaşk 1999.
- Taberânî, Ebû'l-Kâsım Süleymân b. Ahmed, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, Dârü'l-Haremeyn, Kahire 1995.
- Taberânî, Ebû'l-Kâsım Süleymân b. Ahmed, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, Mektebetü İbn Teymiyye, Kahire ts.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, *Târihü'l-Ümem ve'l-Mülûk*, 2. Baskı, Dârü't-Türâs, Beyrut 1967.
- Tahmaz, Abdülhamid Mahmûd, *Ebü Mûsâ el-Eş'arî*, Dârü'l-Kalem, Dımaşk 1991.
- Tanrıverdi, Mustafa, *Müdelles Hadis ve Müdelles Râviler*, Akademik Kitaplar, İstanbul 2019.
- Taş, Aydın, "Şureyh'in Hayatı, İlmi, Mevkii ve Kadılığı", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (1996), s. 349–376.
- Tatlı, Mustafa, *Tâbiîn Döneminde Hadis Rivayeti*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2023.
- Tatlı, Mustafa, *Tâbiîn Döneminde Hadis Rivayeti (75–135/694–753 Yılları)*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2021.
- Tombul, Sema, "Veri Madenciliği Tekniklerinin ve Algoritmik Araştırmaların Hadis İlmine Uygulanabilirliği", *Eskiye*, 44 (2021), s. 461–474.
- Topgöl, Muhammed Enes, "'Cevâmiu'l-Kelim' ve 'Câmiu Hâdimi'l-Haremeyn' Adlı Dijital Hadis Veri Tabanları Üzerine Notlar", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, 49 (2023), s. 167–176.
- Topgöl, Muhammed Enes, *İsnâd Okumak: Hadis Tarihinin Anlaşılmasında İsnâdın Rolü*, İFAV, İstanbul 2022.
- Topgöl, Muhammed Enes – Maden, Ömer Faruk, "Ehl-i Hadis Ders Halkalarının Tespitine Dair Bir Metot Teklifi: II. (VIII.) Asrın İlk Yarıları Basra Örneği", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, 45 (2021), s. 37–68.

- Tunalı, Volkan, *Sosyal Ağ Analizine Giriş*, Nobel Yayıncılık, Ankara 2016.
- Turun, Veysi, *Birinci Asırda Güney Arap Kabilelerinin İlk Siyasî Oluşumlardaki Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2019.
- Türk, Adem, *Mürsel Hadisler: İbrahim en-Neha'î Örneği*, Doktora Tezi (Devam Ediyor), İnönü Üniversitesi, ts.
- Ürkmez, Ahmed, “Tarih Kaynaklarından Özgün Bir Hadisçi Portresi: Şa‘bî”, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28 (2009), s. 123–152.
- Vadet, J.-C., “İbn Mas‘ūd”, *The Encyclopaedia of Islam* (New Edition), c. 3, Brill, Leiden 1986, s. 873–875.
- Vaglieri, L. Veccia, “Abū Mūsā al-Ash‘arī”, *The Encyclopaedia of Islam* (New Edition), c. 1, Brill, Leiden 1986.
- Vaglieri, L. Veccia, “Alī b. Abī Tālib”, *The Encyclopaedia of Islam* (New Edition), c. 1, Brill, Leiden 1986, s. 381–386.
- Vekî‘, Ebû Bekr Muhammed b. Halef b. Hayyân ed-Dabbî, *Ahbârü'l-Kudât*, el-Mektebetü't-Ticâriyyetü'l-Kübrâ, Beyrut 1947.
- Wasserman, Stanley – Faust, Katherine, *Social Network Analysis: Methods and Applications*, Cambridge University Press, Cambridge 1994.
- Watt, William Montgomery, *İslâm Düşüncesinin Teşekkül Devri*, Sarkaç Yayınları, İstanbul 2010.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn, *Mu‘cemü'l-Üdebâ‘*, 1. Basım, Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 1993.
- Yavuz, Emre, *Ebû Mūsâ el-Eş‘arî'nin Hayatı ve Rivayetlerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2011.
- Yazıcı, Nisanur, *Hiz. Ali'ye Nispet Edilen Mevzû Rivayetler*, Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize 2024.
- Yıldırım, Enbiya, *Hadis Problemleri*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2007.
- Yıldız, Fatma. *Hicrî İlk Üç Asırda Cehâlet ve Meçhul Râviler*. Doktora Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize 2021.
- Yılmaz, Sefa, *Sünen-i Erba‘a'da Mürsel Hadis*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2019.
- Zebîdî, Muhammed Murtazâ, *Tâcü'l-'Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, Vizâretü'l-İ‘lâm, Kuveyt 1968.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân, *Siyeru A‘lâmi'n-Nübelâ‘*, Dârü'l-Hadîs, Kahire 2006.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân, *Mizânü'l-İ‘tidâl fî Nakdi'r-Ricâl*, Dârü'l-Ma‘rife, Beyrut 1963.